

Brane Janjič **Energetika**

je gibalo razvoja

Po besedah generalnega direktorja Holdinga Slovenske elektrarne Boruta Meha so razvojni načrti skupine usmerjeni predvsem v uvajanje sodobnih premogovnih tehnologij in povečevanje deleža obnovljivih virov energije, pri čemer se spogledujejo tudi s projekti v širši regiji. TEŠ 6 je pomemben projekt ne samo za regijo, kjer bo zgrajen, ampak celotno slovensko gospodarstvo.

Borut Meh je na položaj generalnega direktorja Holdinga Slovenske elektrarne prišel 15. septembra lani. Je tudi predsednik Združenja delodajalcev Slovenije, član Državnega sveta RS in vodja interesne skupine delodajalcev ter član upravnega odbora Združenja Manager ter eden od podpredsednikov največjega delodajalskega združenja v EU, BusinessEurope. Skratka človek, ki mu bogatih poslovnih izkušenj ne manjka. Je tudi Velenjčan in zato še posebej seznanjen z bogato zgodovino pridobivanja energije v Šaleški dolini. Z njim smo se pogovarjali o aktualnih energetskih vprašanjih in razvojnih načrtih skupine HSE kot največjega slovenskega proizvajalca in trgovca z električno energijo.

Žal se uvodoma ne moremo izogniti aktualni problematiki, povezani s TEŠ 6. V zadnjem času ste skupaj z vodilnimi predstavniki TEŠ sicer pripravili celo vrsto predstavitev o pomenu tega objekta. Pa vendarle mogoče še enkrat – gre po vaših ocenah res za dober in nujen projekt ali bi mu lahko v sedanjem trenutku vendarle poiskali alternativo?

»Želel bi še enkrat poudariti, da je projekt TEŠ 6 nujen, potreben in smiseln. Najbolj žalostno je, da ga nekateri skušajo predstaviti kot alternativo novi nuklearni oziroma projektu JEK 2, pri tem pa se ne zavedajo, da je blok 6 v bistvu le nadomestni objekt za obstoječi TEŠ. Treba je namreč vedeti, da so obstoječi agregati v Šoštanju zastareli in da, kljub temu, da so bili sicer v preteklosti ekološko adaptirani, po letu 2012, še bolj pa po letu 2015 (razen bloka 5, ki pa ima slab izkoristek), ne bodo več ustrezali strogim evropskim zahtevam. Zato tudi vseskozi poudarjamo, da je blok 6 le nadomestni objekt in da bo z letom 2015, ko bo začel normalno obratovati, blok 5 prešel v hladno rezervo. Drugače rečeno: petica bo potem obratovala le v primeru nujnih potreb v sistemu. Zato bi kazalo, ko govorimo o bloku 6, odkrito povedati, da imajo vsa nasprotovanja, ki so se pojavila v zadnjem času, verjetno več vzgibov. Predvsem ne gre toliko za strokovne argumente, saj stroka omenjeni projekt razume in ga zaradi občutnega zmanjšanja emisij in zagotavljanja zanesljivosti oskrbe odločno podpira. Nasprotujejo mu verjetno predvsem tisti, ki se niso pojavili med dobavitelji opreme in prišli do ustreznih deležev pri tem poslu, pa tudi tisti, ki bi si želeli boljše zaokrožiti svoj energetski portfelj. Upam si trditi, da je drugi energetski steber že od svoje ustanovitve invalid, saj je bila v to podjetje prenesena le polovica proizvodnje NEK, ki je energetsko sicer izjemno dober objekt, a žal proizvaja le pasovno energijo, plinska elektrarna Brestanica, ki se uporablja predvsem kot hladna rezerva v sistemu, in Savske elektrarne Ljubljana, ki pa so relativno majhne in ne morejo zagotoviti nekega ustrežnejšega portfelja proizvodnje energije, ki bi ga lahko uspešneje tržili. To je bil verjetno tudi razlog, da je bilo trženje energije iz NEK zaupano GEN I, ki skuša na trgu narediti za prodajo primernejšo kombinacijo. Na drugi strani imamo v HSE že zdaj ustrezno strukturo proizvodnje, saj polovico

»Rad bi poudaril, da smo ves čas skušali doseči, da bi se tudi prek projekta bloka 6 v Šoštanju potrdilo, da smo slovenski energetiki ljudje, ki želimo skupno delati in imamo skupne cilje. Zato smo k sodelovanju v projektu tudi povabili Gen energijo, in sicer, da se vanj vključi ali z neposrednim vložkom v TEŠ 6 ali pa s posojilom. «

proizvedene energije zagotavljamo iz obnovljivih virov, polovico pa iz termoenergije, pri čemer bomo z zgraditvijo bloka 6 postali še konkurenčnejši. »

Na eni izmed predstavitev ste dejali, da bodo dokončni finančni okviri te naložbe opredeljeni do srede februarja, čeprav je predvidenih in obljubljenih sredstev že dovolj. Je slika že kaj bolj jasna oziroma ali ste že uspeli z Gen energijo bolj opredeliti prihodnje sodelovanje pri velikih energetskih projektih?

»Z velikim zanimanjem sem spremljal, kako so potekale razprave glede investicije v blok 6, in je bilo kar nekaj očitkov, da finančna konstrukcija projekta ni zaprta, da viri niso zagotovljeni in podobno. Ne poznam investitorja, ki bi imel denar za tako velike projekte kar na kupčko in bi potem z njega plačeval, saj bi to bilo tudi nesmotrno. Vemo tudi, da za energetske objekte ni pametno in dobro vsa naložbena sredstva zagotavljati samo iz lastnih virov, temveč je smiselno v projekte vključiti tudi dolžniški kapital. Mi smo z dogovori in pogodbami že vseskozi imeli zaprto finančno konstrukcijo, pri čemer sestavljajo 430 milijonov evrov lastni viri TEŠ in HSE, 550 milijonov evrov bomo zagotovili iz posojil EIB, prejeli pa smo tudi mandatno pismo EBRD, ki nam je celo ponujala posojila iz lastnih virov do 250 milijonov evrov in še dodatnih 350 milijonov iz konzorcija poslovnih bank. To pomeni, da vse skupaj že krepko presega naše dejanske finančne potrebe. Zaradi poznejšega zmanjšanja investicijske vrednosti projekta in možnosti uporabe drugih ugodnejših finančnih virov pa se zdaj z EBRD dogovarjamo, da bi za TEŠ 6 pri njih najeli le za sto milijonov evrov posojil, preostalih sto milijonov pa zagotovili s pomočjo konzorcija poslovnih bank, in s tem je finančna konstrukcija zaprta. Rad bi poudaril, da smo ves čas skušali tudi doseči, da bi se prek projekta bloka 6 v Šoštanju potrdilo, da smo slovenski energetiki ljudje, ki želimo skupno delati in imamo skupne cilje. Zato smo k sodelovanju pri projektu tudi povabili Gen energijo, ki bi se vključila bodisi z neposrednim vložkom v TEŠ 6 bodisi s posojilom. A moram reči, da je njihov odzivni čas na vse naše pobude zelo dolg in da nam v vsem tem času žal ni uspelo priti do konkretnega dogovora. Mi seveda še vedno ne zapiramo vrat takšni možnosti sodelovanja. Če se bo Gen energija odločila za vlaganje sredstev v ta projekt pod normalnimi pogoji, se bomo z veseljem odzvali, saj bo to pomenilo toliko manj najetih sredstev pri EBRD.«

Kako pa kaže z zagotavljanjem potrebnih kadrov. Imamo v Sloveniji na voljo dovolj strokovnjakov za izpeljavo tako velikih in zahtevnih projektov?

»Odkar sem v energetskih vodah, sem dobil občutek, da v Sloveniji obstaja relativno širok nabor energetskih strokovnjakov in čeprav projektiranje glavne tehnološke opreme poteka pri glavnem dobavitelju, je ljudi, ki vedo, kaj hočemo, in imajo vse potrebno znanje, tudi pri nas dovolj. V javnosti krožijo govorice, da za tako velik projekt potrebujemo vsaj 50 visoko usposobljenih inženirjev, in takšnim odgovarjam, da jih imamo v Sloveniji še veliko več. V različne naše projekte pa seveda niso vključeni le strokovnjaki iz HSE, TEŠ, HESS, HSE Investa in drugih naših družb, temveč po potrebi vanje vključujemo tudi predstavnike različnih inštitutov in tudi posameznih fakultet.«

V zvezi s TEŠ se veliko poudarja tudi socialna komponenta projekta? Kako bo vplival na zaposlene v skupini oziroma na kakšen način je prihodnost Šaleške doline povezana z uvajanjem novih tehnologij?

»Menim, da je tudi socialna komponenta zelo pomembna, saj sem prepričan, da smo že izšli iz grobega kapitalizma, da delamo tudi zato, da ljudje zaslužijo in spodobno živijo. Ne nazadnje se tudi Slovenija deklarira kot socialna država in te socialne komponente v vseh svojih programih izpostavlja tudi Evropa. Torej, na socialno plat projekta nikoli nisem gledal kot na nekaj slabega, še zlasti, ker vem, da bomo na ta način zagotovili tudi potrebna sredstva za nadaljnjo širitev naših dejavnosti in tudi potrebno prestrukturiranje obstoječih. Tudi s pomočjo te

*Generalni
direktor HSE
Borut Meh.*

» Premogovnik Velenje sodi med najsodobnejše objekte v Evropi in tudi širše, ob njem pa je nastajalo in še nastaja tudi veliko drugih tehnološko razvitih podjetij, ki pomenijo prihodnost za te kraje tudi po koncu rudarjenja. Skratka, energetika je bila v teh krajih v nasprotju denimo z Zasavjem, kjer je tovrstni razvoj iz različnih razlogov povsem zastal, ves čas gibalo nekega razvoja. «

investicije bomo na najprimernejši način lahko postopoma prenehali s premogovništvom v Šaleški dolini in ji ponudili potreben čas za postopno prestrukturiranje v druge dejavnosti. Sam prihajam iz Velenja, s to dolino sem živel že kot otrok in dobro poznam vse posledice energetske dejavnosti. Vidim pa tudi velike spremembe, ki so se zgodile v minulih letih. Nekdanji velenjski rudnik je zaposloval več kot šest tisoč ljudi, danes pa v Premogovniku Velenje dela le še 1300 zaposlenih, pri čemer količina nakopanega premoga ni bistveno manjša. Zasluga takšnim izjemnim rezultatom gre predvsem inženirjem, ki delajo v tem bazenu, in njihovim prizadevanjem, da bi tamkajšnje naravno bogastvo čim bolje in okolju prijazno izrabili. Premogovnik Velenje sodi med najsodobnejše objekte v Evropi in tudi širše, ob njem pa je nastajalo in še nastaja tudi veliko drugih tehnološko razvitih podjetij, ki pomenijo prihodnost za te kraje tudi po koncu rudarjenja. Skratka, energetika je bila v teh krajih, v nasprotju denimo z Zasavjem, kjer je tovrstni razvoj iz različnih razlogov povsem zastal, ves čas gibalo nekega razvoja. Verjamem, da bo tudi, ko se bomo morali

Foto Brane Janjic

Borut Meh je bil rojen 24. septembra 1953, je po izobrazbi univerzitetni diplomirani ekonomist. Začetek njegovih delovnih izkušenj sega v Trgovsko podjetje Era Velenje, kjer je leta 1977 začel kot pripravnik in leta 1988 končal kot namestnik glavnega direktorja za komercialno in ekonomiko. V letih 1988 do 1998 je poklicno pot nadaljeval kot član uprave za finance v podjetju Gorenje, pozneje bil pooblaščenec uprave Nove ljubljanske banke, hkrati pa opravljal tudi funkcijo namestnika predsednika uprave Slovenskih železarn. Leta 1999 se je pridružil ekipi družbe Petrol, ki je ravno takrat oblikovala strategijo prehoda iz naftne v energetske družbo. Leta 2002 je kot krizni menedžer odšel v Muro, od septembra 2007 do januarja 2009 pa je opravljal delo predsednika uprave družbe Prevent Global. Pred prihodom na HSE je za krajši čas bil še izvršilni direktor skupine Nova kreditna banka Maribor.

» Energetika že zdaj dokazuje, da je razvojna priložnost. Ne nazadnje so tudi investicije, ki jih ta hip izvajamo, dokaz, da imamo ideje in vso potrebno znanje. Tudi ukrepi, povezani s stimulacijo nekaterih OVE, so potrdili, da so Slovenci ob primernih spodbudah zelo dovezetni za novosti, se znajo prilagoditi in se hitro znajdejo. «

od velenjskega preмога posloviti, še naprej ena od glavnih dejavnosti v Šoštanju, saj gre za lokacijo, ki je opremljena z vso potrebno infrastrukturo in jo kot država vsekakor potrebujemo.«

Koliko pa bo večje angažiranje skupine pri projektu TEŠ 6 vplivalo na uresničevanje drugih vaših projektov in kateri so poleg TEŠ na seznamu prednostnih?

»To vprašanje mi je všeč, ker so tudi znotraj HSE očitki, da bo zaradi TEŠ 6 zapostavljen razvoj drugih delov oziroma da bodo zaradi tega trpeli drugi projekti. Mislim, da z aktivnim delovanjem tudi na drugih naših razvojnih projektih dokazujemo nasprotno. Tako smo zelo zagreti za projekt CHE Kozjak, kjer se žal znova srečujemo s problemi umeščanja v prostor, podobno je tudi glede energetske izrabe Mure. Projekt spodnjesevskih hidroelektrarn za zdaj teče nemoteno, pri čemer bi rad posebej poudaril, da je to predvsem naš projekt, saj smo s povezanimi družbami 85-odstotni lastnik HESS. Imamo tudi že načrte za gradnjo hidroelektrarn na srednji Savi, kjer smo v pripravo dokumentacije že vložili kar nekaj milijonov evrov in smo pred podpisom koncesijske pogodbe. Po njeni pridobitvi bomo tudi tu pospešili dela, saj bo le z gradnjo celotne verige elektrarn mogoče izrabiti ves energetski potencial, ki ga s sabo nosi reka Sava. Naše ambicije pa segajo tudi preko meja, pri čemer ta hip intenzivno iščemo potencialne naložbene projekte na območju Srbije in BiH. V naslednjih dveh letih sta to za nas ključna trga, in upam, da nam bo na njih uspelo sodelovati tudi prek naložb v nove proizvodne vire.«

Ko ste že prej omenili Zasavje, kako gledate na prihodnost TET, glede na njeno veliko dotrajanost in tehnološko zastarelost?

»Poleg Šoštanja nas v HSE čaka še veliko dela, ne samo na obnovljivih virih energije, temveč tudi na rešitvi lokacije v Trbovljah. Zasavska zgodba je lahko zelo poučna za slovensko energetiko, saj si verjetno nihče ne želi, da bi se prihodnji energetski projekti v nekem okolju končali na način, kot se to žal dogaja v Zasavju. To je danes zaradi energetike povsem izčrpano, ob tem pa ni prišlo do nekih pomembnih strukturnih sprememb v lokalnem gospodarstvu. Ko smo se lani pogovarjali o zasavski energetski lokaciji, smo na HSE jasno povedali, da smo vanjo pripravljene vlagati, pri čemer pa mora biti izdelan jasen razvojni program. Letos bo ključno leto, v katerem se bomo morali glede prihodnosti TET jasno odločiti. Vsekakor bi bilo glede na težave, ki jih imamo energetiki z umeščanjem objektov v prostor, to energetsko lokacijo nesmiselno opustiti oziroma jo je vsekakor treba obdržati. Zato smo tudi dali soglasje družbi EFT, da lahko sodeluje pri gradnji plinske elektrarne, saj mi na tem področju nimamo interesov. Treba pa bo premisliti tudi, kaj bo s četrtem blokom TET in kakšne prilagoditve je še treba narediti, da bo mogoče uporabljati tudi druga kuriva in energente, ne samo premog, ki se ga bo po letu 2012 na tem območju nehalo kopati. Treba je, skratka, proučiti tudi druge možnosti, ne samo uporabe premoga,

ne samo plina, temveč tudi možnost izrabe biomase in podobno. Z nekim sodobnim kuriščem, ki bo prilagojeno različnim virom, si v Trbovljah odpremo možnosti za naprej in na ta način tudi upravičimo naložbe, ki so bile v zadnjem času v Trbovljah že izpeljane. Vse to je treba temeljito premisliti, da se leta 2015, ko naj bi se lotili obnove bloka 4 v TET, ne bomo spet znašli v dilemah oziroma pred vnovičnimi širokimi javnimi razpravami o potrebnosti ali nepotrebnosti te lokacije in objekta.«

V preteklosti je bilo precej govora tudi o vstopu HSE v gradnjo plinske parne enote v Kidričevem? Je ta projekt sploh še aktualen?

»Že v prejšnjem govoru o TET sem povedal, da plinske elektrarne niso naš osrednji cilj. Mi dejansko obvladujemo tehnologijo na premog, imamo TET in TEŠ, in se razvojno osredotočamo predvsem na obnovljive vire energije. Tako bomo v nadaljevanju poskusno šli tudi v vetrne elektrarne na lokacije ČHE Avče, če bodo seveda meritve pokazale ekonomsko upravičenost, pripravljamo pa tudi še kar nekaj projektov v povezavi s fotovoltaiko, ki je prav tako tržno zanimiva. Delež v PPE Kidričevo smo si zagotovili že pred časom, pri čemer gre za izjemno velik objekt 2 x 400 MW. Trenutno so partnerji v tem projektu trije, poleg nas, ki imamo 45-odstotni delež, še Verbund s 40 odstotki in Talum s 15 odstotki. Razmišljam v smeri, da bi naš delež v tem projektu ustrezno zmanjšali, saj bi naložbena sredstva prednostno radi namenili za obnovljive vire energije. Bomo pa kot partner v tem sicer zanimivem projektu vsekakor ostali. Njegova uresničitev je dokaj realna, saj je interes zanj s strani Verbunda, ki podobno elektrarno že gradi na avstrijski strani, velik.«

HSE je po vseh kazalcih že ves čas v samem vrhu različnih poslovnih lestvic. Je tudi poslovni načrt za leto 2010 optimističen?

»V načrt za leto 2010 smo šli z manjšimi številkami od tistih v letu 2009, in sicer tako glede obsega prodaje v TWh kot po prihodkih, ker se cene tudi na tem področju postopoma normalizirajo. Zaradi tega je tudi načrtovani dobiček za letos manjši, še vedno pa tak, da omogoča normalno izvajanje predvidenih investicij.«

Ste tudi na čelu združenja delodajalcev. Kako gledate na predlagane gospodarske ukrepe v izhodni strategiji in na delež energetike pri tem?

»Vlada poudarja, da je izhodna strategija le del tako imenovanega pakta stabilnosti, in s to trditvijo se moram strinjati. Seveda pa je ob tem problem, s katerim se v Sloveniji srečujemo že nekaj let, in sicer da znamo pripraviti relativno dobre dokumente, močno pa potem šepa njihovo uresničevanje. Ocenjujem, da je treba predlagane ukrepe začeti izvajati takoj in pri tem biti dosleden, saj bomo ob popuščanju različnim lobističnim krogom spet zašli na pot neuspeha. Vedeti pa je tudi treba, da je Slovenija relativno majhna in izvozno močno odvisna. Smo del Evropske unije in, če EU ne bo naredila konkurenčnega preboja v tem globalnem svetu, potem tudi Slovenija sama zase ne bo uspešna, še zlasti, ker smo tudi del monetarne unije. Energetika pa že zdaj dokazuje, da je razvojna priložnost. Ne nazadnje so tudi investicije, ki jih ta hip izvajamo, dokaz, da imamo ideje in vso potrebno znanje. Tudi ukrepi, povezani s stimulacijo nekaterih OVE, so potrdili, da so Slovenci ob primernih spodbudah zelo dovezetni za novosti, se znajo prilagoditi in se hitro znajdejo.«